

röközről Kurdra vezető országút K felé kanyarodása után egy kiszántott középkori ház faltját figyelte meg. A lelőhelyet a Sütvénypusztára vezető bekötőút és az országút közti területre helyeztem, ahol 2008. márciusi terepbejárásomon csak őskori cserepeket találtam, köztük egy turbántekercses peremtöredéket is.

K. NÉMETH ANDRÁS

104. Dömös, Duna-meder

(Komárom-Esztergom megye) Tö, Kú

2008. október 21-én a Duna alacsony vízállása mellett Harsányi Zoltán bejelentővel helyszíni szemlét végeztünk a Dömös 1. zátony alsó szakasza, az átkelőhely felett. A zátony részben szárazon volt. A terület közepén egy kis patak torkollik a folyóba, az alsó részen egy sziget felső csúcsa látszott. A bejelentő megmutatta a helyszínt, ahonnan a folyó alacsony vízállásakor vas- és kerámialeleteket gyűjtött a zátonyon. A leleteket átvetem, utólagos vizsgálatuk során kiderült, hogy a kerámia túlnyomó többsége újkori, de volt közöttük régészeti korú is (török kori cseréppipa).

A kovácsoltvas szegek és iszkábák nagy változatosságot mutatnak. Nagy valószínűséggel több korszakból, illetve több hajóból származnak. Alakjuk alapján számos csoport elkülöníthető közöttük. Egyes darabok 15–16. századi jellegűek, mások inkább 18–19. századiak. Egyes példányok lapja közepén eltört. Ennek az lehet a magyarázata, hogy az egyik deszka, amelyhez rögzítve volt, levált a bordáról, így kettétörte az iszkába lapját. A hajó tehát, amelyből a törött szögek származnak, nagy valószínűséggel szétesett. Megállapíthattuk, hogy egy, vagy több roncs található a zátony felső szélénél, illetve magában a zátonyban mélyebben beágyazódva. A felszíni nyomokat az idő és a falusiak eltüntették. További műszeres (radaros, magnetométeres) vizsgálatra lenne szükség a hajók azonosításához.

TÓTH JÁNOS ATTILA

105. Drávatamási, Kenderáztató

(Somogy megye) Kú, Tö

A 2008. augusztus 16–24. között végzett régészeti kutatás célja a 2007-ben megtalált hajópalánkok térségének szondázása, további rönkhajók dokumentálása volt. A kutatást a Nemzeti Kulturális Alap, az OTKA K72231 pályázata anyagi támogatásával, és a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat Búvárrégészeti Szakosztálya önkénteseinek segítségével végeztük.

A kutatás ideje alatt a folyó vízállása magas volt. Az áradás ellenére csak egy napot kellett kihagynunk, a többin megfelelőek voltak a körülmények a munkához. A szondázási területet az első napon kijelöltük és körülhatároltuk. Mivel laza, folyós homokban kellett dolgozni, valamint egy szétesett roncsot kerestünk, ahhoz a tengerekben kifejlesztett módszerhez folyamodtunk, hogy a maradványok körül fix pontokat jelöltünk ki (vaskarók

leverésével), a szondázás során a már ismert maradványoktól kifelé és lefelé indultunk el. Így nem mélyítettünk szabályos szondaárkot (ez ugyanis beomlott volna), a fix pontok segítségével azonban pontos dokumentációt lehetett készíteni háromszögeléssel. A már ismert két palánkot teljes egészében feltártuk, valamint alattuk két újabb deszkát is találtunk. Ezen is megfigyeltük azokat a jellegzetességeket, amelyeket a tavaly megtaláltaknál dokumentáltunk (trapéz alakú mélyedésből indított, a deszka oldalán kijövő vasszegek, ovális iszkábák, kevés kovácsoltvas szeg a bordák irányba). A hajótest intakt részét nem találtuk meg, talán valamivel folyásirány szerint feljebb kell majd keresni. Ezek a megfigyelések megerősítik a 2007-ben tapasztaltakat, vagyis azt, hogy ezt a hajót egy eddig nem ismert elv szerint építették. Az egyik palánk alatt egy bődönhajó orrtöredéke is előkerült. Még tisztázásra vár, hogy milyen a palánkhajó és a bődönhajó lelőhelyének viszonya. Az előzetes dendrokronológiai vizsgálat szerint a hajó és a rönkhajók nem egykorúak.

A 21. sz. hajót a víz megváltozott áramlása (egy hatalmas uszadékfa 2007 óta átrendezte a meder egy részét) nagyrészt feltárta. Ezért ezt a hajót is részletesebb vizsgálat alá vettük. Egyrészt kibontottuk a benne felhalmozódott iszapot, fémkeresővel átvizsgáltuk a környékét, végül rajtot készítettünk róla. A hajó azért is érdekes, mert kovácsoltvas iszkábákat, és vaskapcsokat használtak a javításánál. Az iszkábák kicsik, fűzfalevél alakúak (tehát más jellegűek, mint a palánkhajónál).

A 21. sz. hajónál, a palánkhajónál is találtunk emberi maradványokat (egy combcsontot és egy koponyatöredéket. Az 1. sz. rönkhajó végében (méternyire a 2006-ban talált rézbográcstól) feküdt egy koponya. A három, biztosan több személytől származó emberi maradvány bizonyítja, hogy a hajók elsüllyedése katasztrófális esemény során történt, egyúttal illeszkednek a török pontonhíd, illetve az azt elpusztító 1603-as magyar rajtaütés elméletébe is.

Munkatársak: Krunoslav Zubčić a horvát örökségvédelmi intézet búvárrégésze, Serkan Gündüz török PhD hallgató, víz alatti régész (Uludag Egyetem, Bursa).

TÓTH JÁNOS ATTILA

106. Dunafalva, késő római kikötőerőd

(Bács-Kiskun megye) Ró, Kk

2008. augusztus 25. és szeptember 5. között műemléki helyreállítást megelőző régészeti kutatást végzett a Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Tára Dunafalván, a ma már a Duna árterében fekvő késő római kikötőerőd (*burgus contra Florentiam*) területén. A feltárás célja, hogy a tervezett műemléki helyreállításhoz adatokat kapjunk a régészeti módszerekkel eddig még nem kutatott kiserőd alaprajzáról, építési technikájáról és kronológiájáról. Első lépésként a műemléki tervezéshez augusztus 4-én és 5-én felmértük a felszínen álló romokat. A fotódokumentáción kívül elkészült a romok